

Konon Bagrii
*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Finance, Accounting and Taxation
Chernivtsi Institute of Trade and Economics
of State University of Trade and Economics*

Багрій К.Л.
*к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів, обліку і оподаткування
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Державного торговельно-економічного університету*

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-295-1-5>

SIGNIFICANCE OF ACCOUNTING AND ANALYTICAL SUPPORT OF ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

ЗНАЧИМІСТЬ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Основною ланкою, що формує економіку країни, а отже, і її економічну безпеку, є підприємство. На цьому рівні створюється економічна база розвитку всіх галузей промисловості, сконцентровані інтереси власників, а значить, велику роль відіграє економічна безпека функціонування підприємства.

Для сучасних підприємств України оцінка економічної безпеки важлива насамперед з точки зору підтримки своєї фінансової стійкості та збереження конкурентних переваг. Їхня втрата тягне за собою руйнування економічного потенціалу підприємства та в підсумку руйнування економічної безпеки країни, що особливо небезпечно в сучасних умовах війни в Україні.

Термін «економічна безпека підприємства» багато в чому схожий з поняттям захищеності підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Спочатку поняття економічної безпеки підприємства розглядалося як забезпечення умов збереження комерційної таємниці, виробничих та технологічних таємниць. Однак це трактування охоплювало лише незначну частину широкої сфери факторів, що впливають на економічну безпеку господарюючого суб'єкта, що функціонує в умовах перманентного середовища.

Економічну безпеку підприємства слід визначити як поєднання таких економічних та правових умов господарювання, які забезпечують стійке та стабільне функціонування підприємства в даний момент часу та у майбутньому.

Досягнення економічної безпеки підприємства відбувається за рахунок усунення зовнішніх та внутрішніх загроз, обумовлених ризиками, а також грамотного та ефективного управління.

Ефективність управління багато в чому залежить від достовірності та своєчасності надання економічної інформації, основою якої є облікові дані. Ризики, пов'язані з здійсненням бухгалтерської діяльності в організації, доцільно відносити до інформаційних ризиків. Просторове уявлення елементів системи економічної безпеки підприємства представлено на рис. 1.

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року № 996-XIV, бухгалтерський облік – це процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень [1].

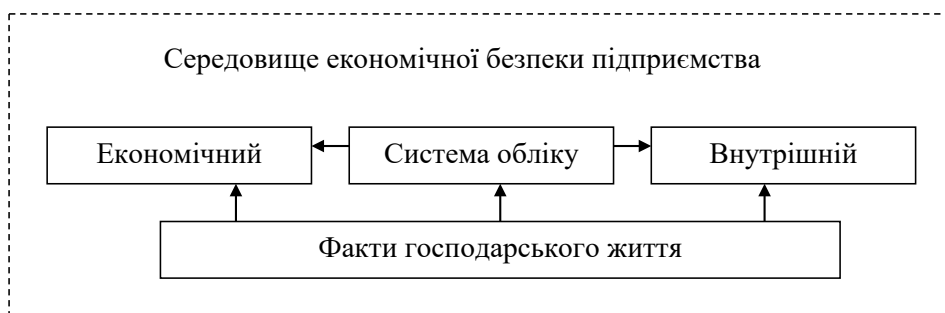

Рис. 1. Місце обліку та внутрішнього контролю в системі економічної безпеки підприємства

Джерело: побудовано автором

Таким чином, бухгалтерський облік як інформаційна система надає можливість формування об'єктивної інформації про господарюючого суб'єкта і забезпечує користувачів інформацією про реальну модель фінансово-господарської діяльності економічних суб'єктів.

Якісну систему інформаційного забезпечення процесу управління необхідно формувати на стадії створення підприємства. Система бухгалтерського обліку має відображати специфіку діяльності підприємства та бути адаптованою до його конкретних інформаційних потреб. У процесі діяльності суб'єкта господарювання керівництву слід контролювати роботу бухгалтерії та своєчасно коригувати завдання, вирішення яких спрямоване на забезпечення економічної безпеки бізнесу та на його ефективний розвиток.

Формування якісної інформації можливо тільки в умовах тісної взаємодії бухгалтерії зі структурними підрозділами підприємства, тому керівництву необхідно регламентувати порядок встановлення горизонтальних зв'язків, рух інформації між структурними підрозділами та бухгалтерією.

На мій погляд, варто виділити такі основні джерела загрози економічній безпеці підприємства, що формуються в системі його бухгалтерського обліку:

- порядок внутрішнього регулювання бухгалтерського обліку на підприємстві (положення про бухгалтерську службу, облікова політика для цілей бухгалтерського та податкового обліку, форма бухгалтерського обліку);
- функціонування облікової системи (збір первинних облікових даних, формування облікових регістрів, зберігання та захист бухгалтерської інформації, формування та подання бухгалтерської звітності);
- порушення вимог законодавства України;
- персонал суб'єкта господарювання (керівництво, персонал бухгалтерської служби, персонал структурних підрозділів).

Ризики у бухгалтерському обліку підлягають управлінню, тобто підготовці та реалізації заходів, що мають на меті знизити небезпеку помилкового рішення і зменшити можливі негативні наслідки небажаного розвитку подій у ході реалізації ухвалених рішень.

Ефективна організація бухгалтерського обліку дозволяє багато в чому знизити загрози економічній безпеці підприємства. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві насамперед знаходять своє відображення в обліковій політиці. Облікова політика організації, а також внутрішні накази, що видаються в її рамках, і розпорядження становлять нижній рівень регулювання бухгалтерського обліку.

У вітчизняному законодавстві поняття «облікова політика» закріплюється в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та визначається як сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності [1].

Ефективність облікової політики, у свою чергу, багато в чому залежить від того, наскільки чітко сформульовані її елементи, що відбивають систему ведення бухгалтерського обліку, оподаткування та управління на підприємстві.

Переконалий, що важливим елементом економічної безпеки підприємства є внутрішній контроль, який визначає законність, доцільність, ефективність фактів господарського життя бізнесу.

Внутрішній контроль, на думку І.В. Замули та Т.Т. Танасієвої є однією з основних функцій управління зниження ризиків і являє собою систему безперервних контрольних дій за функціонуванням об'єктів управління, що здійснюються керівництвом підприємства або уповноваженою ним посадовою особою, з метою формування певних інформаційних засад прийняття управлінських рішень або їх коригуванням для досягнення поставлених цілей найбільш ефективним для підприємства способом [2, с. 8].

Процес контролю складається з встановлення нормативів, вимірювання фактично досягнутих результатів та проведення коригувань у тому випадку, якщо досягнуті результати суттєво відрізняються від встановлених.

Функції внутрішнього контролю бізнесу взаємопов'язані з функціями управління ризиками. Внутрішній контроль здійснюється суб'єктами самої організації і є частиною необхідного будь-якому підприємству налагодженого механізму управління, сприяє успішній діяльності, досягненню необхідних виробничих і фінансових результатів, підвищення конкурентоспроможності, збереження активів та запобігання зловживанням.

Реалізація контрольної функції управління дозволяє виявити проблеми та скоригувати відповідно діяльність організації до того, як ці проблеми переростуть у кризу та негативно вплинуть на економічну безпеку підприємства. Так, одна з найважливіших причин необхідності здійснення контролю полягає в тому, що будь-яке підприємство, безумовно, повинно мати здатність вчасно фіксувати свої помилки і виправляти їх до того, як вони зашкодять досягненню його цілей.

Зіставляючи реально досягнуті результати з запланованими, керівництво підприємства отримує можливість виявити, де воно досягло позитивних, а де – негативних результатів. Таким чином, контроль дозволяє визначити, які саме напрями діяльності організації найбільш ефективно сприяли досягненню її найважливіших цілей.

Вважаю, що у системі внутрішнього контролю необхідно більшою мірою розвивати превентивний (попередній) контроль, а не наступний. Витрати на попередній контроль, як правило, набагато нижче, ніж на поточний та наступний, і повною мірою окупаються в короткостроковій перспективі. Ефективність від проведення наступного контролю у порівнянні з попереднім контролем набагато нижча, так як він здійснюється вже після завершення господарських операцій, а це втрачені можливості [3, с. 18].

Отже, підсумовуючи, слід наголосити, що ефективна організація бухгалтерського обліку та дієва система внутрішнього контролю дозволяє забезпечувати послідовну та ефективну роботу підприємств; безпеку активів; формування повної та достовірної інформації з метою управління підприємством; сприяє забезпеченню економічної безпеки на рівні господарюючого суб'єкта.

Література:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні (з наступними змінами і доповненнями) : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 25.01.2023).

2. Замула І.В., Танасієва М.М. Внутрішній контроль : навч. посіб. Чернівці : Технодрук, 2021. 336 с. ISBN 978-617-7611-97-3.

3. Багрій К.Л. Важливість внутрішньогосподарського контролю та особливості його організації на промислових підприємствах. *Науково-практичний журнал «Економічні студії»*. 2015. Вип. 3(07). С. 16-19. ISSN 2311-9306.